

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

De Mevrouwmolen te Kanegem (Tielt, West-Vlaanderen)

Eindverslag van een toevalsvondst

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

TITEL

REEKS

AUTEURS

JAAR VAN UITGAVE

2022

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Peter De Wilde

OMSLAGILLUSTRATIE

Fundering van het doodsbed.

Copyright Onroerend Erfgoed, foto: Franky Wyffels.

agentschap Onroerend Erfgoed

Havenlaan 88 bus 5

1000 Brussel

T +32 2 553 16 50

info@onroenderfgoed.be

www.onroenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.

This work is licensed under the Free Open Data Licence v.1.0.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding

4.0 Internationaal-licentie. Bezoek

<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit

<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

<https://doi.org/10.55465/LRVL7069>

ISSN 1371-4678

D/2022/3241/326

DE
MEVROUWMOLEN
TE KANEGEM
(TIELT, WEST-
VLAANDEREN)

Eindverslag van een toevalsvondst

MARC DEWILDE EN FRANKY WYFFELS

INHOUD

1	INLEIDING.....	3
2	ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PROJECT	6
3	DE ONDERZOEKSOPDRACHT.....	7
3.1	ALGEMENE BEPALINGEN	7
3.2	DE VRAAGSTELLING MET BETREKKING TOT DE ARCHEOLOGISCHE SITE	7
3.3	RANDVOORWAARDEN BIJ TOEVALSVONDSTEN.....	8
4	WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING.....	9
5	AANPAK VERDER ONDERZOEK, ONDERZOEKSVRAGEN EN POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	9
6	RELEVANTE VOORKENNIS EN RUIMERE CONTEXT	10
6.1	LANDSCHAPPELIJKE EN BODEMKUNDIGE CONTEXT	10
6.2	HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE CONTEXT	10
7	BESCHRIJVING VAN DE SITE	13
7.1	BODEMKUNDIGE SITUATIE	13
7.2	SPOREN EN STRUCTUREN	13
7.3	VONDSTEN	19
7.4	INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	20
7.5	SYNTHESE VAN DE KENNIS OVER DE ARCHEOLOGISCHE SITE	22
8	SAMENVATTING	23
9	BIBLIOGRAFIE	23
10	BIJLAGEN	24
10.1	LIJST VAN TEKENINGEN.....	24
10.2	LIJST VAN FOTO'S.....	24
10.3	LIJST VAN SPOREN	26

1 INLEIDING

Bij de restauratie van de Mevrouwmolen in Kanegem kwamen interne, ingrijpende graafwerken te pas, waarbij interessante archeologische resten opdoken, die de historiek van de molen in een duidelijke plooi legden. De vondst werd gemeld door ingenieur-architect Freddy De Schacht, die het restauratieproject in juiste banen leidt. Hij deed dit op vraag van Rita De Hertog van het agentschap Onroerend Erfgoed, die deze restauratie begeleidde. Bouwheer NV Kadima bleek een geïnteresseerde partij. De uitvoerende firma NV Artes Woudenberg verleende op het terrein zijn volle medewerking aan de archeologische registratie¹.

De vondst die het archeologisch onderzoek in gang zette werd gedaan op 17 mei 2016. De melding gebeurde op 18 mei, de registratie op 19 mei (fig. 1). Op 1 en 6 juni volgden nog enkele, het veldwerk aanvullende registraties.

Fig. 1: Beeld op de terreininterventie na de melding van de toevalsvondst (© agentschap Onroerend Erfgoed).

Het voorziene veldwerk werd volledig afgerond. De uitgewerkte resultaten van dit archeologisch onderzoek, de verdere verwerking van de onderzoeksgegevens en vondsten, en de interpretatie van de site binnen de ruimere historische context vormen het onderwerp van dit eindverslag.

De onderzochte plek ligt langs de Mevrouwmolenstraat ten noordoosten van Kanegem-dorp (fig. 2-4).

¹ Dank aan projectleider ing. Bart Pattyn en ploegbaas Kristof Vanhollebeke (NV Artes Woudenberg).

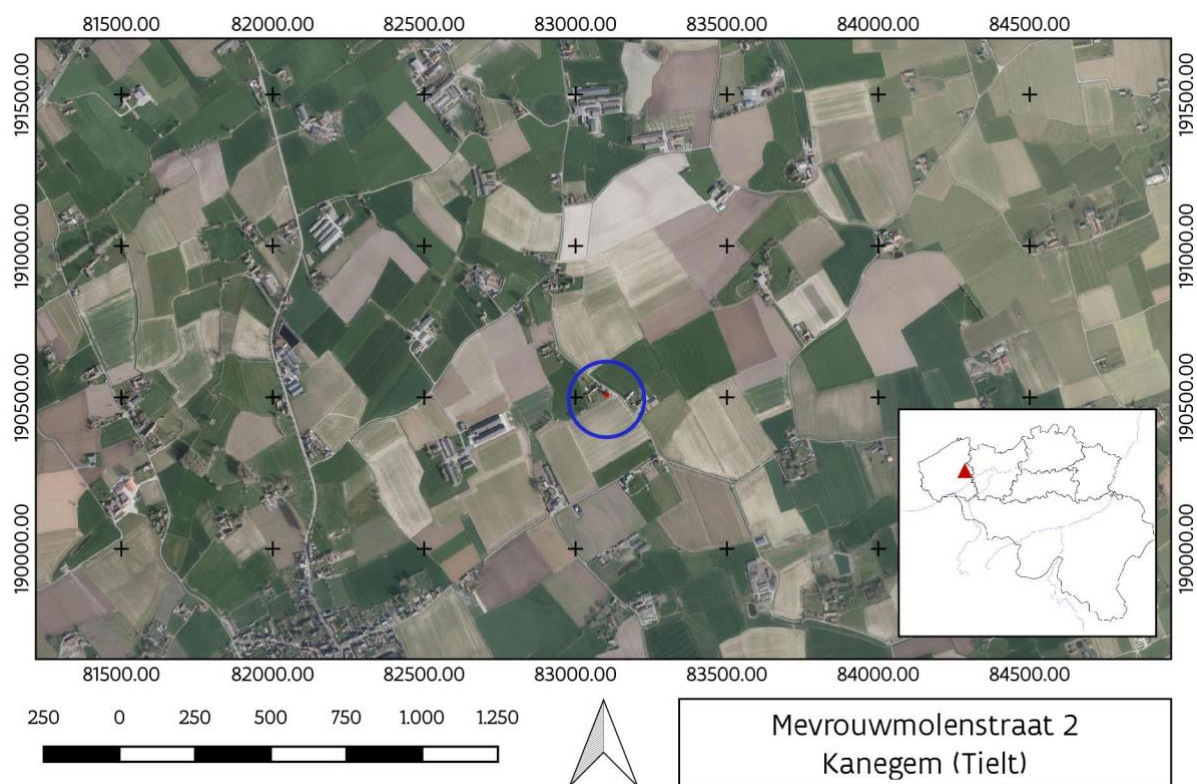

Fig. 2: Locatie van de Mevrouwmolen ten opzichte van Kanegem-dorp (linksonder) (© informatie Vlaanderen, geraadpleegd op 5 juni 2022).

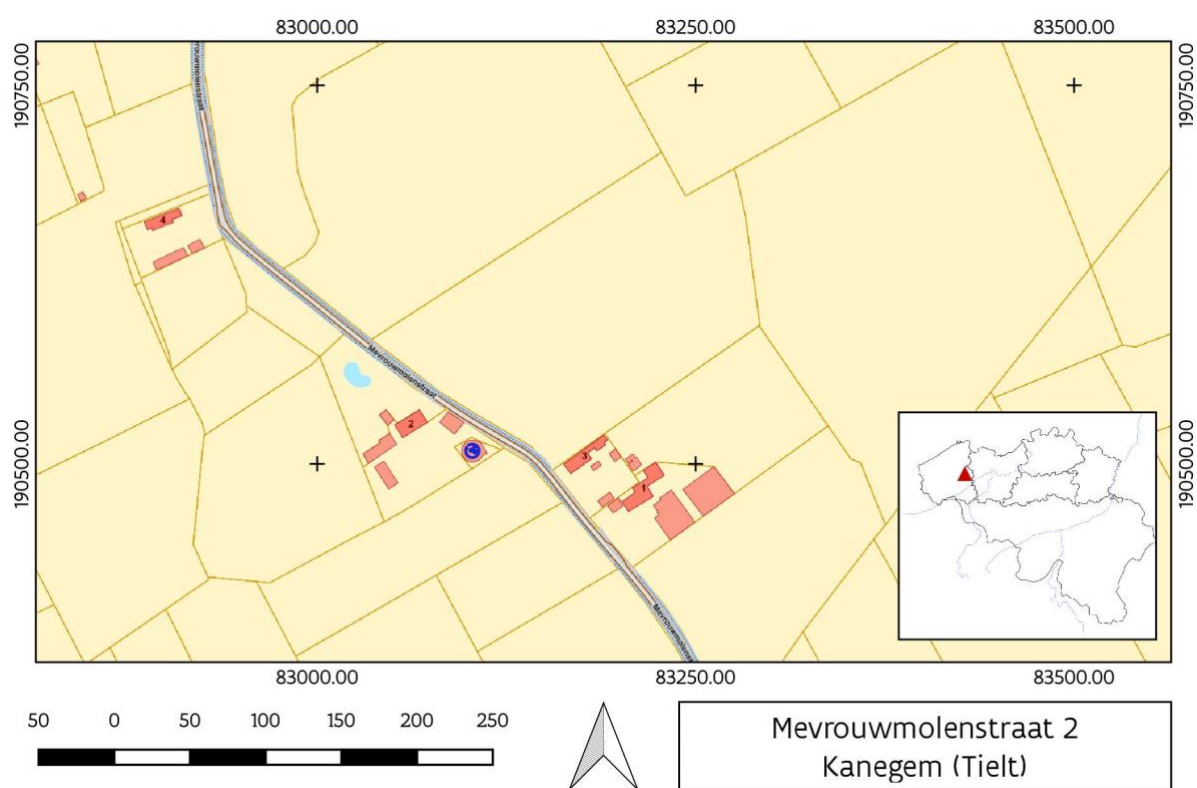

Fig. 3: Locatie van de Mevrouwmolen op de GRB-kaart (blauw symbool) (© informatie Vlaanderen, geraadpleegd op 5 juni 2022).

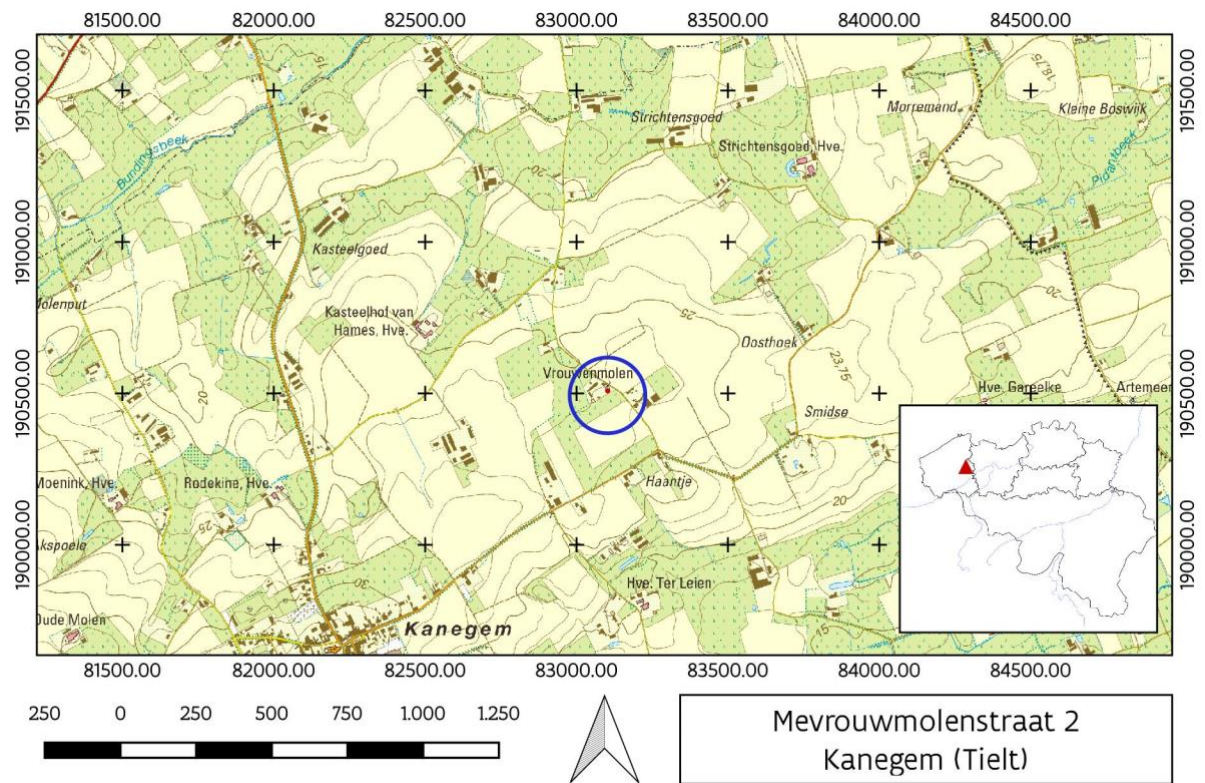

Fig. 4: Locatie van de Mevrouwmolen op de topografische kaart (versie 2009, © informatie Vlaanderen, geraadpleegd op 5 juni 2022).

2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PROJECT

Mevrouwmolenstraat 2

Naam en erkenningsnummer erkende archeoloog	Agentschap Onroerend Erfgoed (OE) OE/ERK/Archeoloog/2015/00001
Veldtechnicus	Franky Wyffels
Locatiegegevens van het onderzochte gebied	
Provincie	West-Vlaanderen
Gemeente	Tielt
Deelgemeente	Kanegem
Adres	Mevrouwmolenstraat
Toponiem	Mevrouwmolen
Bounding box in Lambertcoördinaten (EPSG:31370)	X= 83100,8 Y= 190509,993
Kadastrale informatie	Tielt, 5° Afd., Sie B, 521c
Toevalsvondst	
Datum vondst	17 mei 2016
Datum melding	18 mei 2016 (ID 31)
Dossiernummer	ID 36
Begin- en einddatum veldwerk	19 mei 2016, 1 juni 2016, 6 juni 2016
CAI-waarneming	https://id.erfgoed.net/waarnemingen/983732
Oppervlakte van het onderzoeksgebied	174 m²
Terreinwerk	Opgravingsploeg agentschap Onroerend Erfgoed
Opmetingen en aanmaak kaartmateriaal	Franky Wyffels, Johan Van Laecke en Sylvia Mazereel
Tekenwerk en plannen	Franky Wyffels
Fotografie terrein en vondsten	Franky Wyffels
Rapportage	Marc Dewilde en Franky Wyffels

3 DE ONDERZOEKSOPDRACHT

3.1 ALGEMENE BEPALINGEN

Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 vermeldt het volgende in verband met toevalsvondsten, onder Hoofdstuk 5. Archeologie – Onderafdeling 4. Toevalsvondsten:

Art. 5.1.4. Iedereen die, op een ander moment dan bij het uitvoeren van een archeologisch vooronderzoek, een archeologische opgraving of het gebruik van een metaaldetector, een roerend of onroerend goed vindt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat het archeologische erfgoedwaarde heeft, is verplicht daarvan binnen drie dagen aangifte

te doen bij het agentschap. De Vlaamse Regering kan de nadere regels daarvoor bepalen. In voorkomend geval brengt het agentschap de zakelijkrechthouder en de gebruiker van de betrokken percelen, als ze niet de vinder zijn, en de gemeenten waar de vondsten worden gedaan ervan op de hoogte dat er vondsten zijn gedaan die vermoedelijk archeologische erfgoedwaarde hebben en wat de rechtsgevolgen daarvan zijn. De zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder moeten tot de tiende dag na de aangifte:

1° de archeologische artefacten en hun vindplaats in onveranderde toestand bewaren;

2° de archeologische artefacten en hun context tegen beschadiging of vernieling beschermen:

3° de archeologische artefacten en hun context toegankelijk maken voor onderzoek door het agentschap.

De Vlaamse Regering kan de nadere regels daarvoor bepalen.

Na het onderzoek, vermeld in het derde lid, 3°, kan het agentschap de termijn van tien dagen inkorten of verlengen. Het agentschap brengt de zakelijkrechthouder en de gebruiker daarvan per beveiligde zending op de hoogte. Na het verstrijken van de termijn zijn de zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder niet langer onderworpen aan het passiefbehoudsbeginsel voor archeologisch erfgoed voor wat betreft de gemelde vondst.

De Memorie van Toelichting van het Onroerenderfgoeddecreet vult aan:

Artikel 5.1.4. (...) De bij decreet opgelegde bewaarmogelijkheden blijven gedurende tien dagen van kracht. Gedurende deze periode beschikt de Vlaamse overheid over de nodige tijd om de noodzakelijke vaststellingen te doen of te laten doen op het terrein. De Vlaamse overheid werkt zoveel mogelijk samen met de betrokken onroerenderfgoedgemeente(n). Op basis van de terreinevaluatie kan de Vlaamse overheid de termijn van tien dagen verlengen of inkorten. Eventuele financiële tegemoetkomingen als gevolg van een termijnverlenging kunnen in uitvoeringsbesluiten worden behandeld (zoals bepaald in artikel 10.3.3). Omdat deze financiële tegemoetkomingen volledig voor rekening van de Vlaamse overheid zijn, is de Vlaamse administratie volledig voor het proces van toevalsvondsten bevoegd.

Het Onroerendergoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014 betreffende de uitvoering van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 (gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 4 december 2015) vervolledigt als volgt:

Artikel 5.5.4. Met toepassing van artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en in afwijking van artikel 5.5.1 tot en met artikel 5.5.3 van dit besluit geldt voor archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem en archeologische opgravingen die volgen op een toevalsvondst en uitgevoerd worden door het agentschap, een onmiddellijke toelating.

Een toevalsvondst dient steeds op korte termijn behandeld te worden. Hierdoor beperkt de onderzoeksopdracht zich tot het evalueren van het bodemarchief en het *ex situ* bewaren van mogelijk archeologisch materiaal dat dreigt vernietigd te worden. Binnen de context van een toevalsvondst kan een voorafgaandelijk bureauonderzoek niet plaatsvinden. Dit bureauonderzoek dat de landschappelijke, bodemkundige, historische en archeologische voorkennis van de vindplaats verzamelt, is noodzakelijkerwijze na het terreinonderzoek gebeurd; de resultaten zijn in dit eindverslag opgenomen (zie 6).

3.2 DE VRAAGSTELLING MET BETREKKING TOT DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Aangezien het hier een toevalsvondst betreft, was een voorafgaande vraagstelling niet aan de orde.

Het doel van het onderzoek van een toevalsvondst beperkt zich tot inzicht verkrijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen en vondsten, hun datering en indien van toepassing hun relatie en fasering, alsook het *ex situ* bewaren van de vondsten die dreigen vernietigd te worden.

Voor dit eindverslag is dit onderzoek uitgebreid. De resultaten van het archeologisch onderzoek zijn bestudeerd in het licht van de archeologische voorkennis van het gebied en de historische context om te komen tot een interpretatie van de site.

3.3 RANDVOORWAARDEN BIJ TOEVALSVONDSTEN

De randvoorwaarden noodzakelijk voor het onderzoek van een toevalsvondst worden beschreven in artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013: *‘De zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder moeten tot de tiende dag na de aangifte de archeologische artefacten en hun vindplaats in onveranderde toestand bewaren, de archeologische artefacten en hun context tegen beschadiging of vernieling beschermen, de archeologische artefacten en hun context toegankelijk maken voor onderzoek door het agentschap’.*

Niet van toepassing

4 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING

De uitvoering van dit onderzoek - de registratie en opgraving van de gemelde toevallsvondst - vond plaats volgens de bepalingen van het Onroerenderfgoeddecreet (2013) zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0). Gezien het hier een toevallsvondst betreft, was er geen sprake van een vooraf bepaalde strategie.

De resten zijn gevonden op 17 mei 2016 en gemeld op 18 mei 2016. Het veldwerk ging door op 19 mei. Op 1 en 6 juni 2016 volgden nog enkele kleine controles. Bij de registratie zijn sporen aangetroffen, die verschillende voorlopers van de huidige molen documenteren. Bij de registraties is het advies ingewonnen van Roland Dreesen voor het determineren van de natuursteen waaruit een van de molenelementen bestond (zie verder). Bij de terreininterventie was er geen noodzaak voor het verzamelen van vondsten of stalen.

5 AANPAK VERDER ONDERZOEK, ONDERZOEKSVRAGEN EN POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Gelet op het beperkte aantal sporen (en de afwezigheid van vondsten en stalen) werd bij deze toevalsvondst een volledige verwerkingsstrategie gevolgd en werd alles in detail uitgewerkt. Daarom is een assessment binnen deze context niet aan de orde en wordt in dit eindverslag geen assessment-rapport opgenomen.

De studie beperkt zich tot case-gebonden onderzoeksvragen met betrekking tot de aard van de vindplaats, de datering, de relatie en de fasering van sporen en vondsten. Eigen aan het onderzoek van een beperkte toevalsvondst is dat de uitwerking ervan veel vertelt over de vindplaats maar weinig over de ruimere context.

6 RELEVANTE VOORKENNIS EN RUIMERE CONTEXT

6.1 LANDSCHAPPELIJKE EN BODEMKUNDIGE CONTEXT

Kanegem en de Mevrouwmolen liggen op een smalle uitloper van het cuestafront van Tielt, een zandleemrug tussen de Bundings- en de Reigerbeek². Bodemkundig is de molen ingeplant op de rand van een vochtig zandleemcomplex met een grote vlek, uitlopend in een sliet droge zandleem (fig. 5).

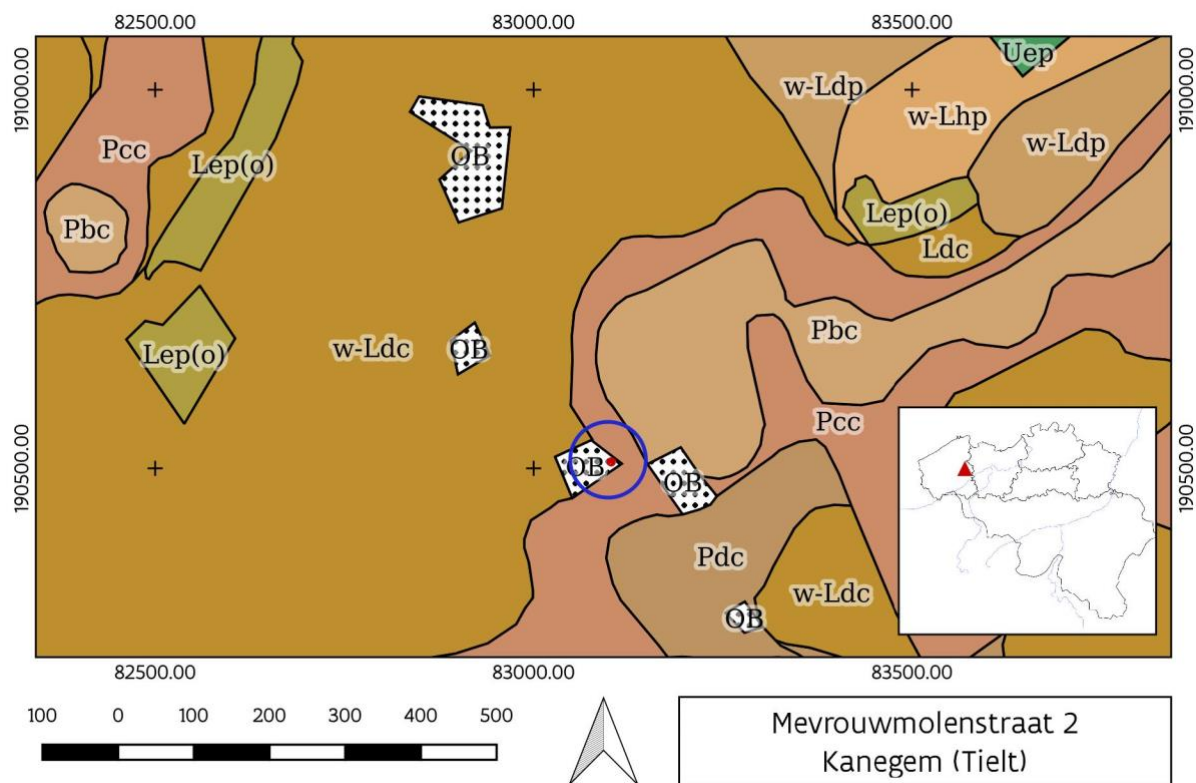

Fig. 5: Bodemkaart van de omgeving van de Mevrouwmolen (blauwe cirkel). (© informatie Vlaanderen, geraadpleegd 5 juni 2022).

6.2 HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE CONTEXT

Gezien het hier een toevalsvondst betreft waarbij het historisch en archeologisch kader pas na het veldwerk kon worden onderzocht, beperkt dit onderzoek zich logischerwijze tot de historische en archeologische context relevant voor deze vindplaats.

In zijn huidige vorm is de Mevrouwmolen een stenen bovenkruier van het type stellingmolen, luidens een informatiebord daterend uit 1844. De constructie is beschermd als monument bij KB d.d. 24 april 1974 en werd als ID: 13678 opgenomen in de inventaris bouwkundig erfgoed (fig. 6)³.

² de Haan & Himpe 2010. Dank aan collega Koen Himpe voor de informatie.

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022.

Fig. 6: De molen vóór de restauratie (16 juni 2006, Gonda Callaert, <https://id.erfgoed.net/afbeeldingen/40365>).

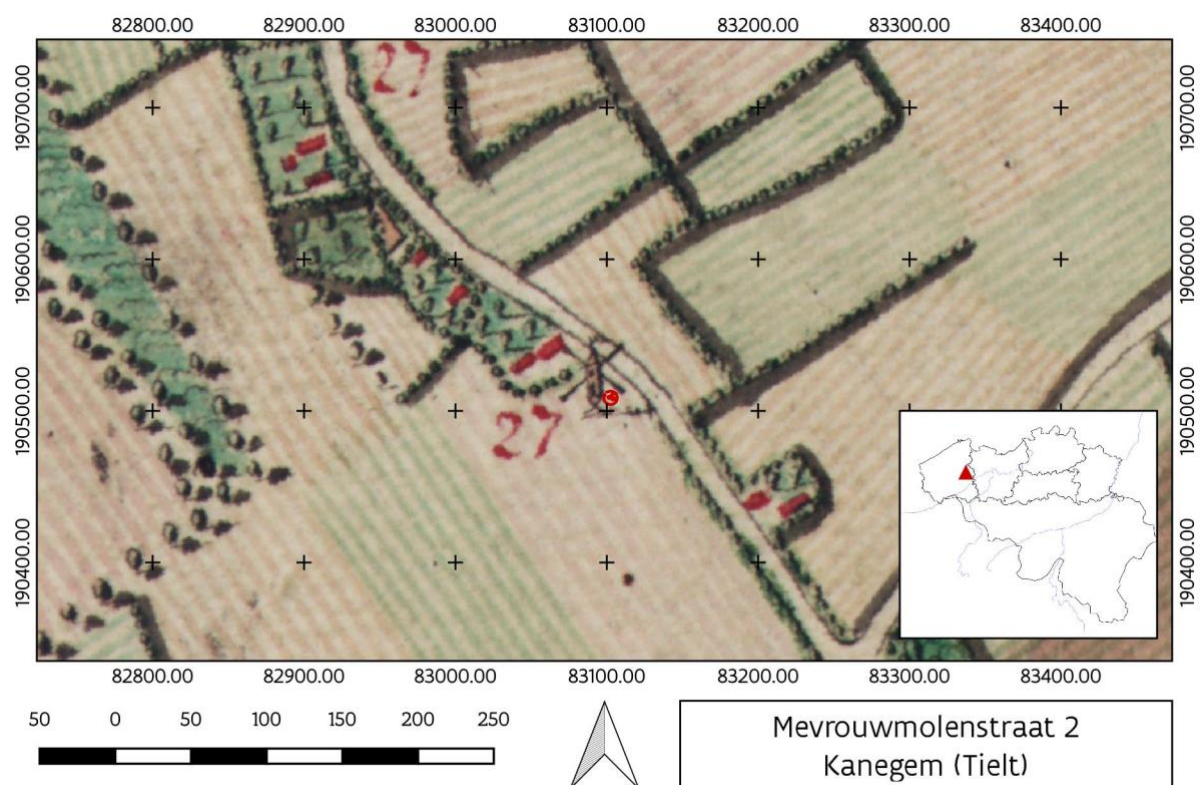

Fig. 7: Afbeelding van een molen op de locatie van de huidige Mevrouwmolen, op de Ferrariskaart (1771-1778) (rood symbool) (© informatie Vlaanderen, geraadpleegd 5 juni 2022).

Aangezien op de kaart van Ferraris op deze plek een molen voorkomt (fig. 7), dateert hij dus van vóór 1771-1778. Ook is geweten dat in 1736 door de heren van Hames in deze buurt een houten staakmolen is opgetrokken. Het is niet zeker dat het over één en dezelfde constructie gaat, maar wel aannemelijk. Omdat de molen enige tijd beheerd is door de weduwe (douairière⁴) van de heer van Hames, raakte de naam Mevrouwmolen in zwang.

In 1836 werd onder de molen een torenkot gebouwd, waarin een oliemolen was ondergebracht. Daarbij werden de molenkast opgeschoord en de teerlingen vervangen door een gemetseld, rond gebouw⁵. Amper vier jaar later brandde de molen af.

In 1843-45 werd een nieuwe molen opgetrokken. Ditmaal werd het een bakstenen stellingmolen, die zowel graan maalde als olie produceerde. In 1894 kwam een einde aan de olieproductie en bleef de molen enkel als graanmolen in bedrijf. Sedert 2010 is verval ingetreden, waaraan door de recente restauratie een halt toegeroepen wordt.

⁴ In onbruik geraakte titel voor een weduwe van adel.

⁵ Architectuurstudio De Schacht & partner(s) 2014.

7 BESCHRIJVING VAN DE SITE

7.1 BODEMKUNDIGE SITUATIE

Gezien de beperkte omvang van de toevalsvondst werden geen specifieke bodemkundige waarnemingen gedaan. Het maken van bodemkundige referentieprofielen was binnen de context van het terreinonderzoek niet van toepassing.

7.2 SPOREN EN STRUCTUREN

Bij de registratie zijn sporen aangetroffen, die verschillende voorlopers van de huidige molen documenteren.

In een lichte ophoging, van een tweetal meters hoog, zijn hoofdzakelijk bakstenen constructieresten gevonden (fig. 8). Zo zijn er vier teerlingen – zware, rechthoekige blokken metselwerk – aangetroffen, die echter niet in kruisvorm geplaatst zijn en dan ook niet aan eenzelfde bouwphase kunnen toegeschreven worden. Ze zijn met rode baksteen gemetseld. Noch uit de baksteenformaten⁶, noch uit de gebruikte mortel kan een significant verschil afgeleid worden. Wel zijn de stenen, gebruikt voor 2A en 2B iets kleiner. Er is per bouwphase telkens één koppel teerlingen bewaard gebleven. De afmetingen van koppel 2A en 2B bedragen 1,27 op 1,6 en 1,15 op 1,63 m. De tussenafstand komt op 3,45 m. Dit koppel is NO-ZW gericht. Koppel 3A en 3B meet 1,07 op 1,55 en 1,07 op 1,5 m. De tussenafstand komt nu op 3,72 m. Deze teerlingen zijn eerder NNW-ZZO gericht (fig. 9 en 10).

⁶ 2A: 20 x 10 x 5,5 cm; 2B: 21 x 10 x 5 cm; 3A: 21,5 x 10,5 x 5 cm; 3B: 22 x 10 x 6 cm.

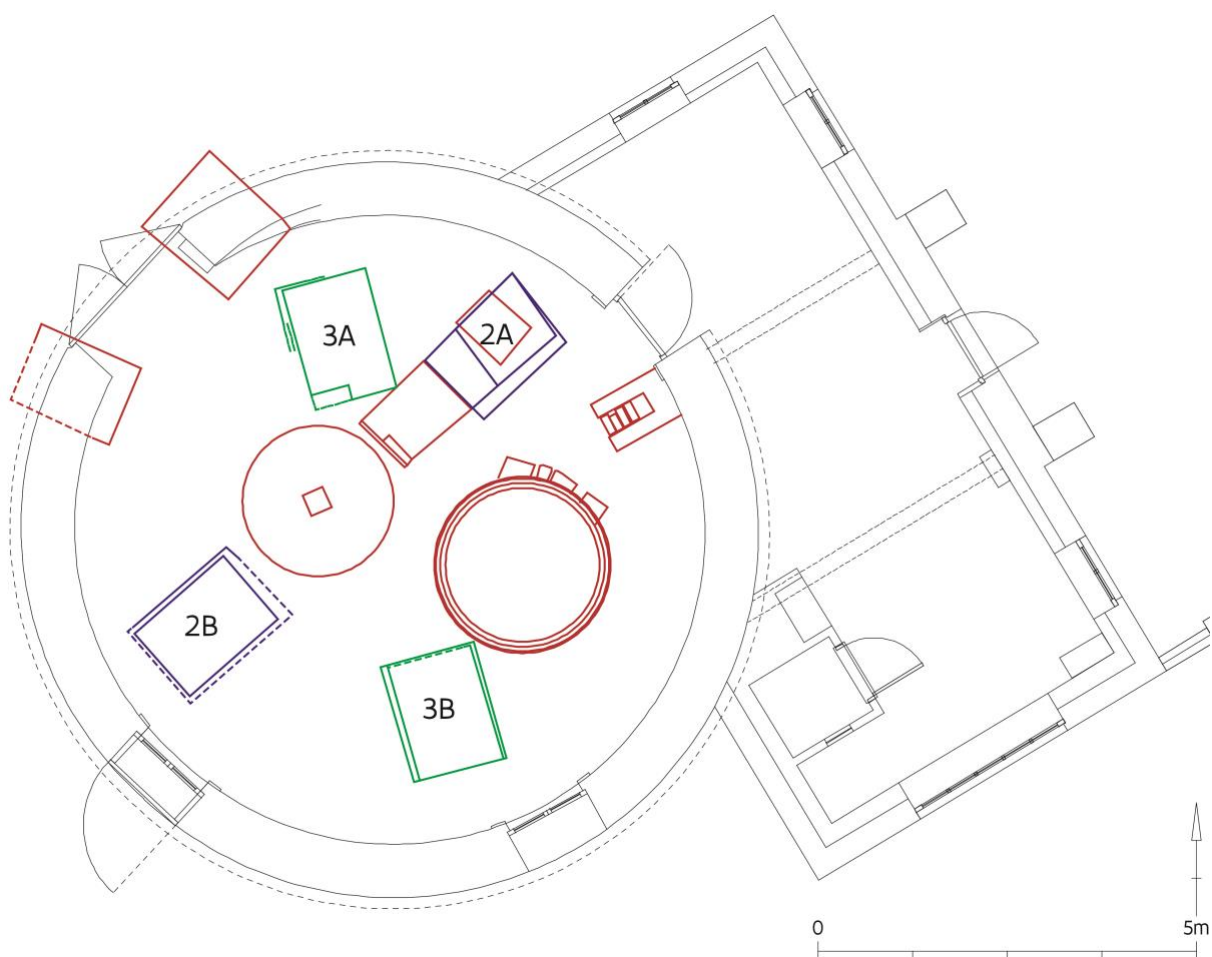

Fig. 8: Grondplan van alle aangetroffen resten (© agentschap Onroerend Erfgoed, basisplan Architectuurstudio De Schacht & partner(s)).

Fig. 9: Overzicht van enkele resten. In wijzerzin: 2B, 3A, 2A (met uitbouw) en de fundering van het doodsbed van de kollergang (© agentschap Onroerend Erfgoed).

Fig. 10: Teerling 3B
(© agentschap Onroerend Erfgoed).

Naar alle waarschijnlijkheid gaat het telkens om resten van de lage teerlingen⁷, waarvan kan verwacht worden dat ze dieper gefundeerd zijn. Omdat er op één plaats volledige oversnijding had moeten gebeuren en hiervan buiten een puinzone geen spoor is te merken, kan het niet anders dan dat de aldaar aanwezige teerling (2B) tot de tweede fase moet gerekend worden.

De andere resten kunnen tot de oliemolen gerekend worden. Oostelijk is een cirkelvormige, bakstenen⁸ fundering van een doodsbed gevonden. De diameter ervan schommelt tussen 1,9 en 2 m. De constructie is – deels ondergronds – uitgewerkt met een getrapte fundering (fig. 11).

Fig. 11: Fundering van het doodsbed, plaatselijk rustend op afgebroken metselwerk (© agentschap Onroerend Erfgoed).

⁷ Er wordt bij de molenbouw een onderscheid gemaakt tussen hoge en lage teerlingen. De molenvoet bestaat uit twee zware balken, kruisplaten die kruisvormig over en aan elkaar bevestigd zijn. Dit brengt mee dat de ene balk twee hogere teerlingen vereist dan de andere.

⁸ 21 x 10 x 5,5 cm.

Het funderingsmassief is 39 cm dik. Aan de noordzijde steekt onder de funderingsblokken rood metselwerk⁹, dat kan te maken hebben met een afgebroken teerling. De natuurstenen ligger, waarop de pletstenen van de kollergang¹⁰ draaiden, is ten westen ervan aangetroffen (fig. 12).

Fig. 12: De natuurstenen ligger van het doodsbed is van z'n fundering gelicht (© agentschap Onroerend Erfgoed).

Bij het buiten gebruik stellen van de olieslaggerij in 1894 is het doodsbed – een blok van 3400 kg – waarschijnlijk van z'n fundering gelicht en ernaast ingegraven. Deze ligger van blauwe hardsteen heeft een diameter van 2 m en een dikte van 0,4 m. Centraal is een vierkante (29 op 29 cm) uitsparing te zien, waarin de verticale as van het kroonwiel stond. Op de buitenomtrek is in rode verf de herkomst geschilderd: *Carrière des Dieux à Mattiés en Carrière de DouR (?)* (fig. 13). Deze blauwe hardsteen of *Petit Granit* is een karakteristieke crinoïdenkalksteen, daterend uit het Tournaisiaan¹¹. Deze steen wordt aangetroffen in Henegouwen (Soignies, Ecaussinnes) of de Condroz. Dour past in het Henegouwse plaatje. De groeve werd evenwel vooral gebruikt voor de aanmaak van kalk¹².

⁹ 20 x 10 x 5 cm.

¹⁰ Koppel, aan elkaar bevestigde kantstenen die op de ligger rollen en het zaad pletten.

¹¹ Het Tournaisiaan is het geologisch tijdvak dat duurde van 359 tot 347 miljoen jaar geleden.

¹² Determinatie en bijkomende informatie door Roland Dreesen, waarvoor dank.

Fig. 13: Op de ligger is de herkomst van de natuursteen met rode verf aangegeven: ... à Mattiès- (© agentschap Onroerend Erfgoed).

Bovenaan is op 23 cm van de rand een 23 cm brede geul gesleten door de baan, waarin de plet- of kantstenen van de kollergang over de ligger rolden. Deze kantstenen liggen nu op het erf van de boerderij ten noordwesten van de molen (fig. 14).

Fig. 14: Kantstenen van de kollergang (© agentschap Onroerend Erfgoed).

Omdat bij een oliemolen¹³ ook een slagbank en een vuring horen, kunnen enkele andere restanten hiermee in verband worden gebracht. Even ten noorden van de fundering van het doodsbed is de restant van teerling 2A uitgebouwd tot een langwerpige blok van 2,75 op 0,9 m, die vermoedelijk als de slagbank kan gezien worden. Hierop is o.a. een betegeld¹⁴ vlak te herkennen (0,65 op 0,75 m) (fig. 15).

¹³ Om olie te verkrijgen moet het zaad drie bewerkingen ondergaan: pletten met de kollergang, verwarmen op de vuring en persen in de slagblok met behulp van heien en wiggen.

¹⁴ 12,5 x 12,5 x 2,5 cm.

Fig. 17: Bijkomende fundering ter hoogte van de poort (© agentschap Onroerend Erfgoed).

7.3 VONDSTEN

Tijdens de opgraving werden geen mobiele vondsten geborgen.

7.4 INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Op basis van de terreinobservaties kan een interpretatie¹⁷ van de aangetroffen sporen naar voor worden gebracht. Het is zonder meer duidelijk dat de huidige situatie voorafgegaan is door molens van een ander type. De vier aangetroffen teerlingen behoren immers niet tot dezelfde bouwcampagne, vermits ze niet in (loodrechte) kruisvorm opgesteld staan (fig. 18).

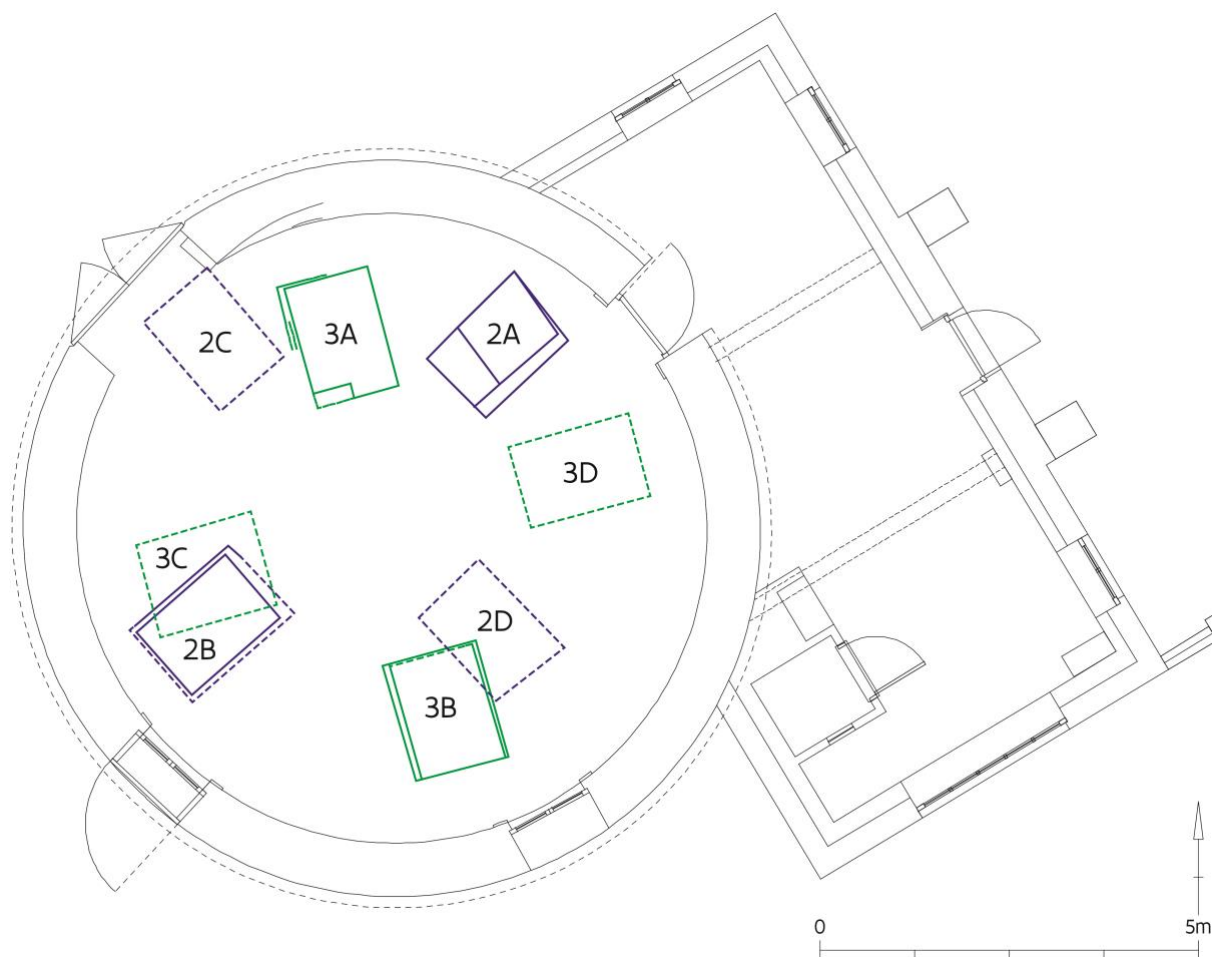

Fig. 18: Reconstructietekening van de opeenvolgende teerlingencombinaties (© agentschap Onroerend Erfgoed, basisplan Architectuurstudio De Schacht & partner(s)).

¹⁷ Met dank aan architect F. De Schacht, die zijn inzichten met ons deelde.

Het blijkt in eerste instantie om een staakmolen op teerlingen te gaan, die volledig heropgebouwd is. Naderhand is gelijkvloers een oliemolen ingebracht. Daaromheen is een torenkot gebouwd, waarop de molenkast voortaan rustte. De teerlingen zijn dan deels opgeruimd, tot op het niveau van de fundering van het doodsbed van de oliemolen (fig. 19).

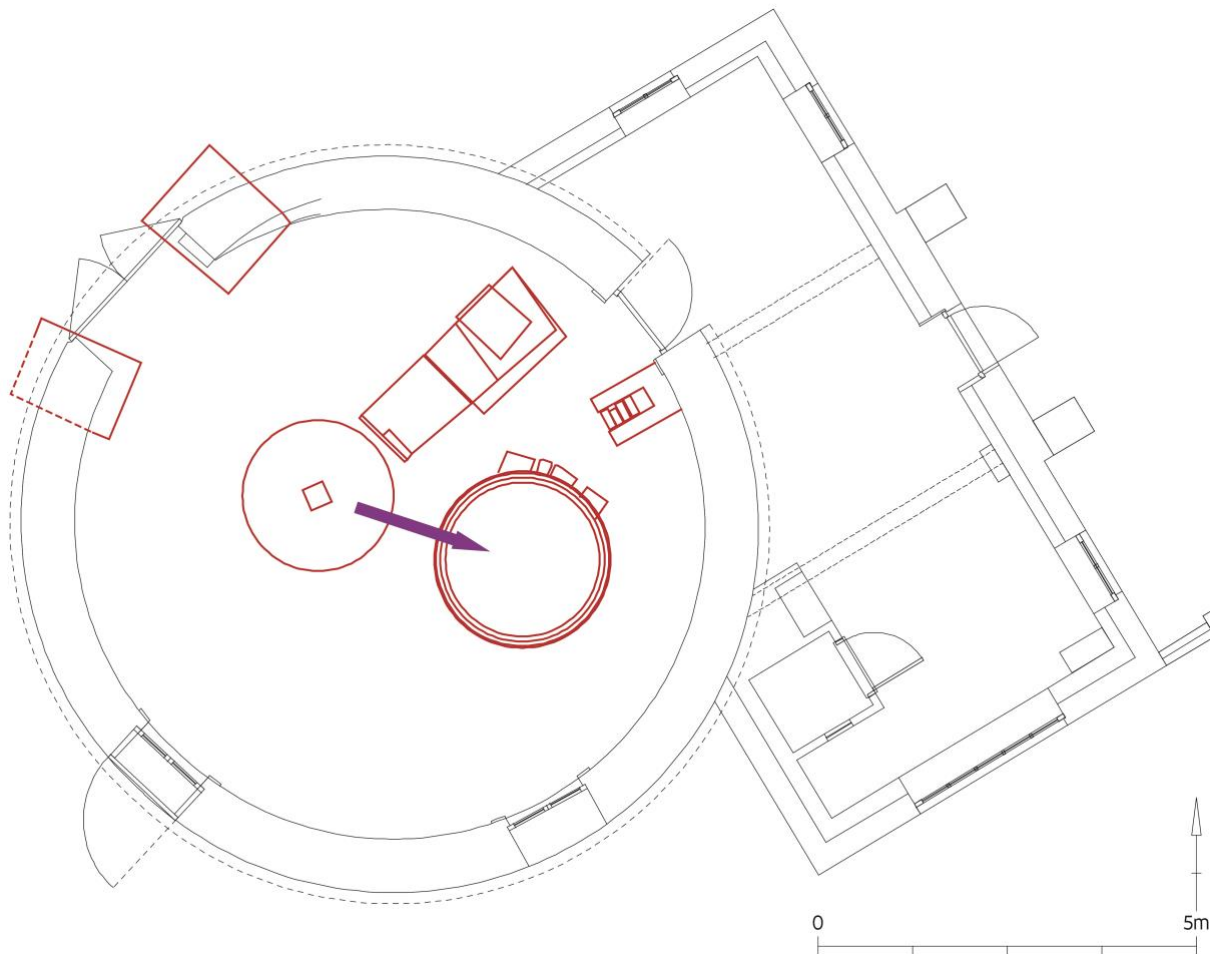
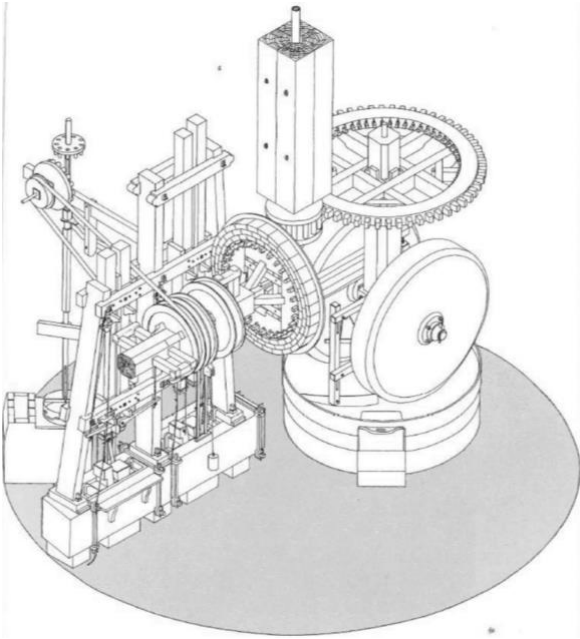

Fig. 19: Grondplan van het oliewerk van de Mevrouwmolen (© agentschap Onroerend Erfgoed, basisplan Architectuurstudio De Schacht & partner(s)).

Zowel het bakstenen fundament als de ligger van het doodsbed¹⁸ zijn gevonden, weliswaar van mekaar afgehaald. Andere blokken zijn met de slagbank en de vuring in een oliemolen in verband te brengen. Zowel in de Oostmolen van Gistel als in de Hovaeremolen van Koekelare zijn op heden nog steeds zeer vergelijkbare situaties te zien (fig. 20 en 21).

¹⁸ Waarop de pletstenen rondwentelden.

7.5 SYNTHESE VAN DE KENNIS OVER DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Bij een al bij al beperkte ingreep zijn heel betekenisvolle resten van de Mevrouwmolen gevonden, die de bouwgeschiedenis ervan bevestigen en verfijnen. Zowel een houten staakmolen als een bakstenen bovenkruier, waarin ook een oliemolen ondergebracht was, komen in beeld.

Ondanks het beschermd statuut van de molen zal bij de restauratie een gedeelte van de aangetroffen resten verdwijnen. Dit moet dan ook een aansporing zijn om bij de bescherming van een constructie als monument ook de ondergrond te beschermen, want die kan heel wat resten bevatten die de volledige historiek van de constructie belichten.

8 SAMENVATTING

Bij een al bij al beperkte ingreep zijn heel betekenisvolle resten van de Mevrouwmolen gevonden, die de bouwgeschiedenis ervan bevestigen en verfijnen. Zowel een houten staakmolen als een bakstenen bovenkruier, waarin ook een oliemolen ondergebracht was, komen in beeld.

9 BIBLIOGRAFIE

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: *Mevrouwsmolen met molenaarswoning* [online]
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/87140> (geraadpleegd op 14 juni 2022).

ARCHITECTUURSTUDIO DE SCHACHT & PARTNER(S) 2014: Restauratiedossier versie C: Restauratie “Mevrouwmolen” te Kanegem, Bouwhistorische nota, ongepubliceerd document.

DE HAAN A. & HIMPE K. 2010: Ankerplaats 'Kouterlandschap Kanegem met Neringebeeek-Reigerbeeekvallei'. Geactualiseerde Landschapsatlas, A34010, Agentschap Onroerend Erfgoed, Brussel.
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300481>.

DEVLIEGHER L. 1984: *De molens in West-Vlaanderen*, Kunstpatrimonium van West-Vlaanderen 9, Tielt.

10 BIJLAGEN

10.1 LIJST VAN TEKENINGEN

Uniek herkenning nummer tekening	Type tekening	Schaal	Analoog/ Digitaal	Datum aanmaak	WP	Vlak	Spoornummer
TIKA_MEV_16_0001		1/20	Analoog+digitaal	19/05/2016	1	1	2A, 2B, 2C, 2D, 3A, 3B, 3C, 3D
TIKA_MEV_16_0002		1/20	Analoog+digitaal	19/05/2016	1	1	2A, 2B, 2C, 2D, 3A, 3B, 3C, 3D
TIKA_MEV_16_0003		1/20	Analoog+digitaal	19/05/2016	1	1	2A, 2B, 2C, 2D, 3A, 3B, 3C, 3D

10.2 LIJST VAN FOTO'S

Naam	Grootte	Aanmaakdatum
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (1).JPG	3.0 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (10).JPG	2.9 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (11).JPG	3.2 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (12).JPG	2.8 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (13).JPG	3.0 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (14).JPG	3.1 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (15).JPG	3.0 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (16).JPG	3.0 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (17).JPG	3.0 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (18).JPG	2.8 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (19).JPG	2.9 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (2).JPG	3.1 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (20).JPG	2.7 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (21).JPG	2.9 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (22).JPG	3.1 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (23).JPG	2.4 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (24).JPG	2.9 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (25).JPG	3.0 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (26).JPG	3.0 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (27).JPG	2.7 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (28).JPG	2.9 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (29).JPG	2.9 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (3).JPG	3.0 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (30).JPG	3.0 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (31).JPG	3.2 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (32).JPG	2.7 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (33).JPG	2.6 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (34).JPG	2.9 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (35).JPG	2.8 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (36).JPG	2.8 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (37).JPG	2.8 MB	19/05/2016 9:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (38).JPG	2.8 MB	19/05/2016 9:54

Naam	Grootte	Aanmaakdatum
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (101).JPG	3.2 MB	6/06/2016 11:18
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (76).JPG	2.6 MB	6/06/2016 10:37
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (77).JPG	2.6 MB	6/06/2016 14:16
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (78).JPG	2.9 MB	6/06/2016 10:38
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (79).JPG	2.9 MB	6/06/2016 10:39
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (80).JPG	2.8 MB	6/06/2016 10:39
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (81).JPG	2.8 MB	6/06/2016 10:39
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (82).JPG	3.1 MB	6/06/2016 10:46
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (83).JPG	3.0 MB	6/06/2016 10:46
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (84).JPG	3.0 MB	6/06/2016 10:47
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (85).JPG	2.9 MB	6/06/2016 10:47
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (86).JPG	2.7 MB	6/06/2016 10:47
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (87).JPG	2.9 MB	6/06/2016 10:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (88).JPG	2.9 MB	6/06/2016 10:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (89).JPG	3.0 MB	6/06/2016 10:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (90).JPG	3.0 MB	6/06/2016 10:54
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (91).JPG	3.2 MB	6/06/2016 10:55
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (92).JPG	3.2 MB	6/06/2016 10:55
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (93).JPG	3.1 MB	6/06/2016 10:55
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (94).JPG	2.9 MB	6/06/2016 10:55
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (95).JPG	3.0 MB	6/06/2016 11:04
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (96).JPG	2.8 MB	6/06/2016 11:05
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (97).JPG	2.7 MB	6/06/2016 14:16
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (98).JPG	2.8 MB	6/06/2016 11:17
Tielt_Mevrouwmolenstraat2_2016_36 (99).JPG	2.8 MB	6/06/2016 11:17

Spoor	WP	Vlak	Interpretatie	Textuur/ Bouw materiaal	Aanvullende info
2A	1	1	teerling	Baksteen	20 x 10 x 5,5 cm
2B	1	1	teerling	baksteen	21 x 10 x 5 cm
3A	1	1	teerling	baksteen	21,5 x 10,5 x 5 cm
3B	1	1	teerling	baksteen	22 x 10 x 6 cm
doodsbed	1	1	fundering doodsbed	baksteen	21 x 10 x 5,5 cm
afgebroken teerling	1	1	afgebroken teerling	baksteen	20 x 10 x 5 cm
ligger	1	1	ligger	blauwe hardsteen	
betegeld vlak	1	1	betegeld vlak	baksteen	12,5 x 12,5 x 2,5 cm
vuring	1	1	vuring	baksteen	brandsporen
fundering	1	1	fundering 19de eeuwse molenkot	baksteen	21 à 20 x 11,5 x 6,5 cm, maar ook 19 x 10 x 6,5 cm